

SINTAGME PRONOMINALE CUANTIFICAȚIONALE COMPLEXE. CU REFERIRE SPECIALĂ LA „UNUL”

*Și eu unul cred că nu există siguranță în numere,
în nimeni altcineva și nici în nimic altceva.*

0. Cuantificatorul este funcția sintactică exprimată printr-un cantitativ (numerale cardinale, pronume și adjective pronominale etc.) care specifică referentul grupului nominal în care se include. Eterogenă și dispunând de un număr mare de membri, clasa lexico-gramaticală a pronumelui cunoaște o serie largă de combinații constituite, de regulă, dintr-un element aparținând propriei clase, anume un pronume (personal, nehotărât, relativ-interogativ ori negativ) sau un substantiv, situat în poziția de termen regent (T_r), deci determinat, și un cuantificator pronominal (existențial sau totalizant) aflat în poziție de termen subordonat (T_s), determinantul (*eu unul, noi toți, cine altcineva, nimeni altul, oricare altul, Maria una, toți cinci*). În literatura de specialitate, asemenea combinații sunt tratate diferențiat, ca *părți de propoziție, sintagme, construcții sintactice, grupuri semantico-sintactice*. În prezentul articol, optăm pentru conceptul de *sintagmă*, în accepția conferită de lingvistul D. D. Drașoveanu, drept unica unitate sintactică, minimală și maximală în același timp, subsumându-și astfel partea de propoziție, propoziția și fraza (Drașoveanu 1997, p. 40 și urm.).

1. Ne-am propus în acest articol să descriem și să analizăm câteva astfel de sintagme cuantificaționale reperabile atât în româna veche, cât și în cea actuală.

În viziunea gramaticilor tradiționale, aceste tipare sintactice sunt cel mult amintite, fără a se realiza o descriere detaliată. Or, cercetările recente readuc în atenție fenomene „atipice”, din diacronie și sincronie, mai ales datorită asimilării și implementării achizițiilor numeroase care despart gramatica academică din 1963/1966 de modelele descriptive din GALR 2005/2008 și GBLR 2010. În prezentul studiu, optăm pentru o analiză din perspectiva *relaționistă*, care vehiculează concepte specifice, concomitent cu corelarea lor din prisma metodelor de analiză din cele mai recente gramatici academice și din alte studii de specialitate.

1.1. Tiparele sintagmatice menționate intră în sfera construcțiilor sintactice complexe și „atipice” datorită particularităților gramaticale și semantico-discursive, cele mai multe având la bază, structuri ternare de tip comparativ sau ECO (excepțive, cumulative și opoziționale), construite cu „decât”¹: *Cine altcineva te mai cau-*

¹ Vezi, pentru aceasta, și Pomian 2008, unde este alocat un amplu capitol acestor construcții sintactice complexe.

tă decât mine? Noi toți/cinci/ceilalți i-am fost alături mai mult decât înșiși părinții. Nimeni altcineva decât mine nu știe adevărul. Recomandă-l pe oricare altul decât pe Florin. Nu i-a relatat nimănui altcuiva decât managerului firmei. Propunem, astfel, o evaluare și ierarhizare a unor sintagme pronominale „cuantificatoriale” care vizează disponibilitățile combinatorii dintre diversele tipuri de pronume (/nominale), unul situat în poziție de **Tr** (pronume ori substantiv) și un determinant (**Ts**) de origine pronominală din clasa cuantificatorilor.

Clasa generoasă a pronumelor se remarcă prin multitudinea de combinații ale membrilor propriei clase, încât o cartare a sintagmelor constituite este binevenită. Sintagmele pronominale în a căror structură un termen este un cuantificator sunt numeroase și se impune descrierea, fie și una succintă, a tipurilor structurale după schema propusă mai jos. Este important de distins ce termeni pot ocupa poziția de **Tr** în sintagmele în care **Ts** este un cuantificator existențial, precum **unul**, **nimeni**, **toți** ori seria indefinitelor compuse cu „*alt/vre/fie/ori*”. În literatura de specialitate, asemenea sintagme pronominale cuantificatoriale sunt sporadic menționate.

Reținem, aici, doar câteva dintre opiniile din gramaticile tradiționale, dar și din cele actuale:

(a) „După pronumele **cine**, **nimeni** se folosește pronumele **altul** (**Cine altul? Nimeni altul**, ca și **Cine altcineva? Nimeni altcineva**), nu adjectivul **alt**; tot pronumele – în forma feminină cu valoare neutră **alta** – se folosește și după **ce**, **nimic** (**Ce alta? Nimic alta**; cf. **Ce altceva? Nimic altceva**)” (Avram 1997, p. 192).

(b) „**Nimeni**, **nimenea** se declină (**nimănui**, **nimănuia**), fără să aibă forme deosebite pentru cele două genuri și pentru cele două numere” (GLR 1966, p. 178–179).

(c) „Omogenitatea doar relativă a pronumelor nehotărâte apare și la nivelul morfologic: unele pronume nehotărâte au forme flexionare sintetice pentru gen, număr și caz (de exemplu, **altul**, **altuia**, **alții**, **altora**, **alta**, **alteia** etc.); altele se flexionează sintetic numai după caz (de exemplu, **nimeni/nimănui**, **oricine/oricui** etc.); în sfârșit, altele sunt invariabile sintetic (de exemplu, **nimic**, **ceva**, **orice** etc.)”².

(d) Analizând construcțiile gramaticale exceptive și cumulative din limba română, Fulvia Ciobanu (1962) delimitează existența unei funcții atipice (complementul excepției cu nuanță cumulativă), notând: „**cineva** sau **ceva** nu constituie o excepție față de **nimeni** sau **nimic** – ci de o restrângere la un singur element, de o exclusivitate care devine mai evidentă pe planul exprimării atunci când este prezentată ca o opoziție între un termen negativ, mai general, și altul pozitiv, particular”, continuând: „Partea de propoziție la care se face referirea este exprimată printr-un substantiv de obicei însoțit de un adjectiv pronominal negativ sau nehotărât (**nici un**, **vreun** etc.), printr-un pronume negativ sau nehotărât (**nimeni**, **nimic**, **altceva**, **altcineva** etc.) și printr-un adverb negativ sau nehotărât (**niciodată**, **niciând**, **vreodată**, **niciuiera**)”. Andra Șerbănescu (1988), referindu-se la aceste tipuri de structuri, consemnează nu mai puțin de opt analize fie consacrate în mod direct fenomenului, fie doar discutându-l în conexiune cu alte fenomene.

² C. Dimitriu (2002, p. 299 și urm.) identifică următoarele pronume și adjective pronominale nepersonale indefinite: **demonstrative**, **relative**, **nehotărâte**.

(e) Emil Ionescu (2013, p. 35 și urm.) vehiculează conceptul de „**construcții de restricție negativă (abreviat CRN)**”, pornind de la exemplul: *N-a venit (nimeni altcineva) decât Ion*. Aplicând testul inferenței deductive și testul negației, autorul concluzionează că CRN sunt structuri semantice de o mare complexitate care, pe de o parte „constă dintr-un conținut negativ propozițional – justificat de ocurența negației verbale – și dintr-unul pozitiv, care este indus de adverbul **decât**”, iar, pe de altă parte, „constă în afirmația că negația expletivă în limba română este incompatibilă cu ocurența unor cuvinte de negație precum **nimeni, nimic, niciodată** etc.” (Ionescu 2013, p. 44).

(f) Nicoleta Sava (2009) diferențiază două construcții exceptive construite cu **decât** în limba română (**nu... decât** și **nu... alt + ceva/cineva decât**), având la bază proprietățile semantice și sintactice ale acestor două construcții.

(g) „Construcțiile de tipul **noi toți, noi trei, aceiași doi, toți trei** reprezintă un tipar apozitiv special, în care atât baza, cât și apozitia au natură pronominală și în care componentele nu sunt obligatoriu izolate prozodic” (GBLR 2010, p. 599), sintagme descrise și în GALR (2008 II, p. 663–664): „Un tip special de construcții, care au note comune cu cele apozitive, dar de care se și disting, în același timp, îl reprezintă structurile constituite din doi termeni: pe prima poziție un pronume sau un substantiv, iar pe cea de-a doua – un cuantificator nehotărât (**copacii toți, eu unul**), un numeral (**voi doi, copiii amândoi**), un pronume/adjectiv pronominal de întărire (**eu însumi, copila însăși**) sau un demonstrativ (**voi aceștia, băiatul acela**)”.

(h) Andra Vasilescu (2009) întreprinde o investigație a structurilor sintactice menționate mai sus dintr-o perspectivă integratoare (semantico-sintactică și pragmatică), concluzia autoarei fiind că acestea sunt rezultatul unor strategii pragmatice de reluare discursivă, gramaticalizate în forma unor relații apozitive între GN1 și GN2, cu configurații sintactice și semantice particulare. O interpretare asemănătoare o regăsim la Liana Pop (2001), care analizează mecanismele antrenate în cadrul acestor structuri din punct de vedere pragmatic, asertând că, *de facto*, avem de-a face cu un fenomen de tip discursiv, care „constă în transformarea, în general prin dislocare, a unei funcții gramaticale în funcție discursiv-pragmatică (de tipul operației discursive/act discursiv)”.

1.2. Chiar dacă analiza noastră se îndreaptă cu precădere asupra sintagmelor în care termenul subordonat este cuantificatorul existențial **unul**, considerăm oportun ca investigația noastră să pornească de la prezentarea succintă și punctuală a tipurilor de sintagme pronominale ai căror termeni, cel puțin unul, aparține clasei semantice a cuantificatorilor. O clasificare posibilă, susținută de exemple din româna veche, dar și din cea actuală, se configurează, după termenii sintagmei, întotdeauna binare, astfel:

A. Pronume personal/Substantiv + Pronume nehotărât/demonstrativ:

- (1) *Eu unul nu îl cred.*
- (2) *Mariei uneia i s-a majorat salariul.*
- (3) *Ei unii citiseră romanul. Voi aceștia sunteți necredincioși. Băiatul acela are bani.*
- (4) *Pe tata unul nu-l duci de nas cu asemenea minciuni.*

A. Pronume negativ + Pronume nehotărât:

- (5) *Nimeni altul decât George e vinovatul.*
- (6) *Nu-i dezvăluise secretul niciunui altuia dintre prieteni.*

B. Pronume nehotărât/personal + numeral cardinal:

(7) *Îi susține, pare-se, pe toți trei.*

(8) *Doar ei trei au fost găsiți vinovați și condamnați la închisoare.*

C. Pronume relativ-interogativ + Pronume nehotărât:

(9) *Pe cine altcineva ai fi vrut să îl susțin?*

(10) *Nu știi cui altcuiva i s-ar mai fi oferit atâtea facilități.*

(11) *Cine alții dacă nu zeei, m-au adus aici?* (Ciocârlie 2014, p. 76).

D. Pronume nehotărât + Pronume nehotărât:

(12) *Oricare altul s-ar fi priceput mai bine decât Ionică.*

(13) *Pe fiecare alta o tratează în mod diferit.*

E. Pronume nehotărât + Pronume demonstrativ/ Numeral:

(14) *El a creat toate acestea.*

(15) *Tuturor celorlalți/ceilalți/patru le-a afirmat altceva de fiecare dată.*

2. Sintagmele cuantificaționale frecvent întâlnite în română sunt cele care selectează în poziția de termen regent un pronume personal sau un substantiv propriu, rareori comun, iar, în poziție de determinant, cuantificatorul existențial **unul**, „nonrelativ, nediferențiator” (GALR 2008 I, p. 258), marcat semantic [+ Uman, + Unic, + Legat discursiv].

2.1. Gramatica tradițională tratează cantitativul **un** drept cap de listă al numeralelor cardinale, dar și ca articol nedefinit, cele două valori având în comun funcția sintactică de **determinant** în cadrul grupului nominal din care face parte. Totodată, acesta admite un determinant cu lecțiune partitivă în interiorul unei sintagme, fie între două entități (*unul-altul/ceilalți*), fie între două grupuri (*unii –alții/ceilalți*), ceea ce poate explica și prezența definitudinii (Giurgea 2010, p. 94–95). Or, în sintagmele descrise aici, *unul/una/unii/unele* își activează funcția de cuantificatori existențiali, determinanți sau adjuncți la dreapta ai unor nominale, grupul determinativ (GD) exprimând un raport de opoziție sau de restricție. Cele mai multe dintre definițiile date cuantificatorului în discuție (DEX, DLR, vol. XII, s.v. **un(ul)**) relevă afinitățile sale morfologice cu adjectivul sau adverbul (cu sensul de „singur, unic, izolat, individual, fără însoțitor” ori, în locuțiuni, ca „de unul singur/ de una singură”).

2.1.1. **Flexionar**, atașarea morfemului determinării definite poate fi interpretată ca deviere de la sistem, mai ales în cazul separativului singular **unul/una**, întrucât rolul articolului definit este cel de clasificator calitativ, anume acela de a distinge pronumele nehotărât de numeralul cardinal sau articolul nedefinit omonim. Fenomenul a fost sesizat și de unii lingviști, care oferă explicații atât din prisma gramaticilor tradiționale, cât și din prisma gramaticii generative, etapa Programului Minimalist.

Reținem câteva dintre observațiile gramaticienilor care s-au ocupat îndeaproape de acest aspect:

a. „În cazul în care numeralul primește în mod accidental, prin contaminare de la pronumele nehotărât, articol hotărât, nu se poate vorbi de existența determinării, individualizării, ci numai de funcția de singularizare” (Găitănaru 1993, p. 34).

b. „De obicei se spune că numeralul cu valoare substantivală se scrie fără articolul enclitic **-l**, spre deosebire de pronumele nehotărât **unu**. Distincția nu este însă categorică și absolută, fie din pricina unor situații mai puțin clare, fie din pricina tradiției sau a necesității de a marca alte opoziții. Numeralul se scrie, într-adevăr, fără **-l** în toate formulele de numărare (**unu, doi, unu la sută, ora unu**), inclusiv ca termen final al unui numeral compus (**o mie unu**). Tradiția menține însă, în mod excepțional, scrierea lui cu **-l** în îmbinări ca **eu unul, tot unul și unul, de unul singur**, iar în construcția **până la unul ‘până la ultimul’**, scrierea cu **-l** permite distincția față de **până la unu ‘până la ora 1’**” (Avram 1997, p. 130–131).

c. „Tradiția ortografică a acestei **excepții** este însă atât de puternică și de generalizată, încât nu ne rămâne decât să luăm act de existența ei și să o respectăm” (Gruică 2006, p. 198).

d. „Nu are rol de morfem al categoriei determinării articolul nici în **unul, altul**, în care articolul distinge prin prezența sa, la forma de nominativ-acuzativ, pronumele de adjectivul pronominal corespunzător: **un om/unul, alt om/altul**, rol pe care la genitiv-dativ îl îndeplinește particula deictică **-a (altui/altuia)**” (SMLRC 1967, p. 140, 170, *passim*), cele două pronume având o flexiune foarte asemănătoare cu a pronumelor demonstrative.

e. În studiile de sintaxă actuală (Cornilescu, Nicolae 2011; Tănase-Dogaru 2013, p. 85 și urm.), analiza are în vedere atât formele pronominale indefinite **unul** și **altul**, cât și articolul definit **cel**, care are două utilizări importante: cea de articol adjectival și cea de centru în construcții eliptice. În GBLR 2010, p. 147, se subliniază: „Morfemul **-ul** (și întreaga sa serie **-a, -i, -le**) din componența pronomelor **unul, altul, vreunul** este un formant omonim cu articolul definit, nu articol definit propriu-zis, pentru că participă la distingerea formei pronominale de cea adjectivală, nu la opoziții de determinare”. Gramerieni actuali (Cornilescu 2007; Cornilescu, Nicolae 2011; Tănase-Dogaru 2013) argumentează detaliat calitatea de „clasificator calitativ” a articolului definit în sintagmele în care apare un nominal articulat ori pronume și un nume propriu/cuantificator (**regina Maria, orașul București, eu unul, noi unii** etc.).

Termenii sintagmelor pronominale cuantificaționale prezintă flexiune în raport cu categoriile gramaticale de persoană, număr, gen și caz, cu unele deosebiri semnificative. Când pe poziția termenului regent se află un nominal, acesta poate cunoaște toate opozițiile gramaticale:

sg.: N: eu/tu/el/ea **unul/una**

Ac.: (pe) **mine/tine/el(Andrei/fratele)/ea(mama/Doinița) unul/una**

GD: **mie/ție/lui/ei unuia/unei/unul/una**: „Și de-acum înainte, ducă-se, din partea mea, cine știe, că **mie unuia** nu-mi trebuie nici împărăție, nici nimica...” (Creangă 1983, p. 105).

pl.: N: noi/voi/ei/ele **unii/unele**

Ac: (pe) noi/voi/ei/ele **unii/unele**

GD: nouă/vouă/lor **unora/unii/unele**

Observații

(a) Spre deosebire de cuantificatorul indefinit **unul**, în cazul celorlalte tipuri de sintagme pronominale cuantificaționale menționate se remarcă doar opoziția cazuală, celelalte categorii gramaticale fiind induse contextual: N-Ac: (*pe cine/nimeni altcineva/altul/alții* vs GD: *cui/nimănui altcuiva/altuia/altora*, cu câteva excepții (*Oricărui altul i-aș fi împrumutat cartea. Pe nimeni alta nu am mai susținut-o atât de mult*).

(b) Totodată, în română, cei mai mulți determinanți indefiniți (*mulți, puțini, câțiva, fiecare*, numeralele cardinale) permit elipsa grupului nominal (*Mulți/puțini/mai mulți/doi (studenți) sunt la bibliotecă*), în timp ce *un/niciun/alt* devin **unul/niciunul/altul** (*Un student s-a dus la bibliotecă, iar unul/alt student/altul s-a dus la cinema.*) (Cornilescu, Nicolae 2011, p. 75).

(c) Majoritatea pronomelor indefinite s-au format, în română, din elemente de origine latină (*cine, ce, unul*), cărora li s-au alipit anumite particule tot de origine latină, verbale (*-va, fie, vre-* etc.; vezi ILR 1978, p. 278 și urm.), elemente care „în ciuda gradului de fuziune cu pronumele de bază, rămân de tip RADICAL, adică neasimilabile prefixelor sau sufixelor derivative” (vezi Neamțu 2014, p. 255) și se caracterizează prin absența contextuală a unui termen (pre)nominal, de unde și statutul lor nonanaforic, cum este cazul indefinitului [+ Animat] *oricare* (Giurgea 2010, p. 3 și urm.). Paradigma flexionară a pronumelui personal din sintagmele cu cuantificatorul existențial **unul** în structură, are caracter defectiv, excluzând formele supletive, și cuantificatorul preferă utilizarea formei de nominativ-acuzativ, în detrimentul acordului total, în special în cazul flexiunii cazuale genitiv-dativală (*mie unul vs mie unuia; vouă unii vs vouă unora* etc.). Când centrul de grup este un nominal-substantiv propriu, inerent determinat, sau un substantiv animat ([+ Personal]) determinat hotărât, cuantificatorul existențial separativ **unul** nu se declină (*Cristian/Băiatul unul nu acceptă condițiile. *Maria/Studenta una pare tristă vs *Lui Cristian/Băiatului unuia nu acceptă condițiile. Mariei/Studentei uneia pare tristă*) și **T_r** se sustrage sistematic combinării cu un cuantificator existențial nehotărât, marcat [+ Separativ] și în condițiile fenomenului multiplicității/coordonării (**Lucian și Diana unii nu mai vin. *Mie și ție unora ne place rockul*).

2.1.2. Semantico-referențial, pronumele personale, situate în poziție de **T_r**, desemnează participanții direcți la actul de comunicare, anume pers. I și a II-a (*eu, noi, tu, voi*), în timp ce restul formelor pronominale trimit întotdeauna la referenții de discurs. **Unul** primește articolul prin acord în definitudine cu termenul regent (centrul GN), poate apărea în enunțuri cu verbe negative, dobândind contextual lecțiunea cuantificatorului existențial *nul nimeni/nici (măcar) unul* (*Nu mănâncă unul până ce mă întorc. Nu-i spui unuia până nu ai acordul meu*) și se comportă similar unui adjectiv definit (precum *niciunul/altul*), care cunoaște variațiile de gen, număr și caz, deci susceptibil interpretării sale fie ca numeral cardinal (*Cristian are două doctorate, iar eu am numai unul*), fie ca pronume indefinit (**Unul** a devenit profesor, iar **altul** a devenit inginer), definitudinea fiind dobândită anaforic.

Sintagma **eu unul** formează împreună un singur GN referențial, termenul regent (*eu*) fiind centrul, întrucât este un pronume inerent deictic și referențial, iar termenul subordonat (*unul*) este un cuantificator existențial, un pronume nehotărât. G. Gruică (2007, p. 198) notează că „Utilizarea perechii de virgule (*eu, unul,*) sugerează interpretarea numeralului ca o apozitie izolată, veritabilă”³. În interiorul GN, termenii subordonați ocurenți în sintagmele supuse analizei sunt clasificatori speciali, cu funcția de modificatori nonrestrictivi, subordonați fie prin aderență, fie printr-un tip special de apozitionare. Funcția de atribut este exclusă, atributul fiind considerat drept un concept morfosemantic introdus abuziv în sintaxă (Cornilescu, Nicolae 2014). În sintagmele analizate de către noi, cei doi termeni ai sintagmei nu sunt pe același plan, nu este vorba despre combinarea a două unități autonome coreferente, ci un termen servește la caracterizarea celuilalt (cf. și Maingueneau 1999, p. 138). Totodată, cel de-al doilea termen al sintagmei, modificatorul, poate să fie omis, fără a afecta conținutul semantico-referențial al GN (*Eu unul plec vs Eu plec; Mariei uneia nu i s-a spus adevărul vs Mariei nu i s-a spus adevărul. Toți trei sunt revoltați vs Toți sunt revoltați*). Există și sintagme cuantificaționale, precum cele alcătuite din doi termeni, ambii cuantificatori (două pronume nehotărâte ori un relativ și un nehotărât), care, în anumite limite, permit și inversarea termenilor (*oricare altul vs altul, oricare; Nu știu care altul l-ar mai fi ajutat vs Nu știu altul care l-ar mai fi ajutat*⁴).

2.1.3. În rândul sintagmelor cuantificaționale atipice se regăsesc și cele constituite dintr-un cuantificator existențial nul și un determinant care exprimă un raport de diferențiere, negativul negând „*existența vreunui referent în domeniul dat*”, deci anulând diferențierea sugerată de pronumele nehotărât (Chircu 2014, p. 57); asemenea sintagme apar și în româna veche (*nimini altul șcl*), „*pentru că zicând altul, arăt că nu acela pentru care vorbim; și iarăși din cei 'lalți, cine este, nu se-hotărăște, adică arăt 'că din totul' celor 'lalți unul, și numai acesta nu*” (Heliade Rădulescu 1980, p. 127). Centrul GN este un cuantificator existențial⁵.

Adrian Chircu s-a ocupat, în mai multe rânduri, de cercetarea, în plan diacronic, a sintagmelor cuantificaționale constituite dintr-un pronume nehotărât (compus cu *alt*) și un pronume negativ (*nime, nimic*), sintagmă care „*a cunoscut o largă întrebuințare în secolele trecute și care este folosită până în zilele noastre*”

³ Numite și „*apozitii închise*”, întrucât între cei doi termeni ai sintagmei nu poate fi introdus alt termen fără să afecteze legătura, sintagma în discuție prezintă și particularitatea că, prin inversiunea termenilor, regentul sau centrul de grup devine o apozitie veritabilă, izolată sau izolabilă, „*în condițiile unei amplificări și a instituirii unei noi funcții semantice*”: *Eu unul plec* → *Unul, eu, plec*. (Diaconescu 1995, p. 336–337).

⁴ Acest ultim exemplu, poate fi însă interpretat și ca fenomenalizare a unei elipse: *Nu știu care alt [om] l-ar mai fi ajutat*.

⁵ Referindu-se la analiza sintactică a sintagmelor constituite din doi termeni, ambii pronominali, precum cele menționate în tiparele mai sus prezentate (*nimic altceva, oricare altul, nimeni altcineva* etc.), indiferent dacă sunt încadrate sau nu într-o construcție exceptivă (*N-a mai spus nimic altceva?*; *Domnul din fața mea nu este nimeni altul decât fostul meu director; N-ai mai spus nimănui altcuiva?*), G. G. Neamțu (2014, p. 88) avansează două soluții posibile: fie ambele pronume au același caz, având de-a face cu un fel de flexiune casuală simultană, fie cel de-al doilea pronume repetă poziția sintactică a celui dintâi, „*fără a-l dubla și fără a-i fi apozitie*” [subl. n. – I.P.].

(Chircu 2014, p. 53 și urm.; vezi și 2007, 2015a, b). În urma analizei, care urmează modelele de analiză promovate de gramerienii clujeni D. D. Drașoveanu și G. G. Neamțu, autorul concluzionează că aceste sintagme sunt alcătuite dintr-un termen regent care poate ocupa diverse funcții sintactice în cadrul GN (subiect, nume predicativ, complement direct etc.), iar termenul subordonat (**T_s**) este un atribut pronominal categorial, „*funcție care este ocupată de cel de-al doilea pronume, nehotărât sau negativ, depinzând de distribuția din sintagmă, și care se realizează prin aderență. În situații de acest fel, topica e singura care decide funcția sintactică a termenilor (Tr/Ts), iar cazul va fi, în lipsa altor mărci gramaticale, nominativ*” (Chircu 2015a, p. 148).

2.1.4. Un loc aparte îl ocupă și cuantificatorul universal *tot*, care, desemnând întregul în mod global, nonseparativ, ridică problema încadrării morfosintactice (pronume nehotărât, centru de grup sintactic ori adjectiv pronominal nehotărât). O sintagmă pronominală atipică este cea construită din indefinitul *tot* și un substantiv articulat hotărât/numeral cardinal/pronume (*oamenii toți, Maria una, noi toți, ei amândoi, toți trei, toți cinci*). În gramaticile tradiționale, se consideră că numeralul este superior ierarhic cantitativului indefinit, acesta din urmă având funcția sintactică de atribut adjectival. În stadiul actual al cercetărilor gramaticale, în cadrul acestor sintagme, *tot* nu poate fi analizat ca determinant ori cuantificator al GN, pentru că unitatea [*tot + cardinal*] se comportă, în ansamblu, ca un cuantificator extern, unde indefinitul „*pare să intre ca bază în relație cu o apozitie determinativă postpusă* [subl. n. – I.P.], *cu care formează o singură unitate prozodică; are comportament asemănător cu apozitiile acordate*” (GALR 2008 I, p. 260, GBLR 2010, p. 378). Pentru statutul pronominal, iar nu adjectival al nehotărâtului pledează posibilitatea coocurenței sale în același lanț de adjuncți cu alți cuantificatori (*toți acești trei*), păstrarea mărcilor flexionare de genitiv-dativ (*tuturor acestor trei*), coocurența în GN cu substantive articulate definit (*toți copiii*), dar și caracterul facultativ al izolării prozodice. Aceste particularități probează, totodată, că *tot* este un cuantificator extern liber, funcționând, indiferent de poziția în enunț, drept centru al unui GN fără determinanți. Coprezența în aceste sintagme a unui substantiv articulat, pronume ori numeral „*oferă indicii pentru interpretarea celui de-al doilea grup sintactic [T_s] ca grup cu cap pronominal fuzionat, aflat în relație apozitivă cu primul [T_r]*” (Vasilescu 2009, p. 279). Pentru tratarea acestor structuri drept „**sintagme apozitive**” se invocă cel puțin două argumente de natură pragmatico-discursivă. Pe de o parte, faptul că determinantul acceptă topică dublă, prin posibilitatea inserării unui apozem adverbial (*noi, adică lingviștii, ei, adică toți, noi, anume lingviștii/toți*), primind astfel un așa-zis focus contrastiv. Pe de altă parte, între termenii sintagmelor cuantificaționale există un tip special de acord (*acordul de tip index*) ale cărui trăsături se reflectă în acordul dintre un grup nominal și un pronume legat de acesta⁶.

2.1.5. Problema complexității analizei gramaticale se regăsește, de asemenea, în cadrul sintagmelor alcătuite din alăturarea a două pronume nehotărâte/relative/negative, dintre care unul exprimă un raport de alteritate/diferențiere, având în

⁶ Pentru distincția **acord concord** vs **acord index**, a se consulta Wechsler, Zlatic 2000.

componentă elementul *alt* (*Oricine/Nimeni altcineva/altul nu a venit. Cine altcineva/alta/alții te mai susține/susțin?*)⁷.

Observație

Relația sintactică dintre cei doi termeni este cea care ridică un grad înalt de dificultate. Dacă în cazul unor structuri putem invoca fenomenul variației cazuale concomitente/simultane (*oricărui altuia, tuturor celorlalți, nimănui altcuiva, oricărui altuia*), unele tipare sintagmatiche se caracterizează prin prezența unei relații atipice (*noi trei, nimănui altul, tuturor trei*), încât atât stabilirea funcției sintactice a celui de-al doilea termen, cât mai ales argumentarea tipului de relație sintactică instituit între cei doi termeni devin ambigue. Cum notele de conținut sunt aceleași atât la pronume, cât și la adjectivele pronominale corespondente, acestea din urmă se situează tot în sfera pronumelor, nu a adjectivelor (vezi Manoliu Manea 1968, p. 156 și Neamțu 2014, p. 82)⁸.

3. Modele de analiză

3.0. Cel mai dificil aspect privind sintagmele pronominale cuantificaționale menționate în articolul de față îl ridică analiza sintactică a celui de-al doilea termen (T_s). Studiile de specialitate permit mai multe piste de interpretare, în funcție de direcțiile și școlile gramaticale mai vechi ori mai noi, tradiționale sau actuale.

3.1. Din perspectiva **gramaticii (neo)tradiționale**, admitem existența a trei mijloace de relaționare sintactică: acordul, coordonarea și subordonarea. Raportându-ne la teoriile promovate în cadrul *orientării relaționiste*, invocarea unei relații de tip apozitiv se exclude, întrucât apozitia nu este funcție: „*nimic din ce intră în zona «paranteticului» – nici segmentele incidentale, nici cele explicative – nu este funcție, pentru că, prin însuși faptul de a se situa între paranteze, nu actualizează valențe. Nici reala apozitie, din același motiv, nu este funcție, ea nefiind decât repetarea, copia, duplicatul unei funcții date; reala apozitie nici nu are un T_r* ” (Drașoveanu 1997, p. 75–76)⁹.

⁷ O analiză detaliată a acestor tipare sintactice apare la Ion Giurgea (2010). Particularitatea comună constă în faptul că, în cazul sintagmelor pronominale cuantificaționale „atipice”, există ori se poate subînțelege prezența unui complement comparativ construit cu *decât*, cerut în special de seria formelor pronominale bazată pe *alt/ori*, cel de-al doilea termen al sintagmei arătând elementul față de care centrul grupului nominal/ T_r se află în raport de alteritate, Ion Giurgea (2010, p. 164 și urm., *passim*) vorbind despre existența, în aceste construcții, a unui nou tip de complement, **complement de alteritate** sau **de diferență**, complemente care se exprimă la fel ca și cele ale comparativului.

⁸ În SMLRC (1967, p. 119), descriindu-se asemănarea dintre pronume și adjectiv, se subliniază că „*acordul obligatoriu și general al pronumelui nu privește decât genul. Concordanța în număr și mai ales în caz nu intervine decât uneori*”.

⁹ Cele mai multe sintagme cuantificaționale complexe pe care le ierarhizăm și supunem analizei sunt reperate cu precădere în limba populară, dar și în limbajul cotidian (*eu unul, noi doi, toți trei, nimeni altul* etc.) și pot fi analizate „și ca îmbinări *cvasilocuționale* în care se instituie un raport apozitiv. Termenul al doilea al sintagmei pare a avea un rol de dublare sau de reluare a unei poziții sintactice antecedente; acesta nu funcționează însă ca un predicat secundar detașat, izolat” (GALR 2008 II, p. 664). Cel mai adesea, T_r este generic, cu sferă noțională largă, trimitând la numele clasei (*noi, toți*), iar

3.1.1. Pe de o parte se află acele structuri în care poate fi invocată *flexiunea cazuală secundă/simultană/concomitentă*, subtip special al subordonării, cel de-al doilea termen al sintagmei secundând, reduplicând cazul termenului regent (**eu unul, mie unuia, pe cine altul, cui altcuiva/altora, nimănui altuia**), tip de relație care aduce o perspectivă sintactică unitară asupra sistemului relațional și care infirmă invocarea formelor cazuale nemarcate (așa-numitul „caz direct/neutru” (GALR 2008 I, p. 70; II, p. 299, 307, *passim*; GBLR 2010, p. 56–57)¹⁰. Nota comună a celor doi termeni este dată de flexiunea cazuală, primul situat într-un caz I', respectiv unul într-un caz I'', fapt care are rolul de a individualiza prezența a două funcții sintactice diferite în conformitate cu principiul unicității funcțiilor sintactice formulat de către D. D. Drașoveanu (1997, p. 67). În opinia noastră, acest principiu are valoare de lege, este axiomatic, constând în imposibilitatea existenței unui al doilea termen subordonat „construit/realizat în același fel” cu unul dat, în dependența unui aceluiași termen regent. Noile gramatici academice, între care și GALR și GBLR, exclud din sfera acestui principiu anumite funcții (complementul de agent, circumstanțialele etc.) și elimină denumirea de atribut din rândul funcțiilor sintactice, asertând că unicitatea vizează doar prezența obligatorie și unică a unei funcții sintactice, adică a complementelor¹¹.

3.1.2. Având la bază premisele mai sus menționate, problema de fond pe care o ridică sintagmele pronominale cuantificaționale o reprezintă stabilirea funcției sintactice a celui de-al doilea termen, denumirea acestuia și a mijlocului său de subordonare. Morfologic, ambii termeni aparțin clasei lexico-gramaticale a pronumelui, cu particularitatea evidentă a comportamentului oscilant în cazul celui de-al

T_s restrânge extensiunea, fie parțial (*Toți trei, Laurențiu, Horia și George, au plecat. Noi doi, eu și Cristian suntem nevinovați.*), fie până la unicat (*eu unul, nimeni altul, care alta*). De altfel, în asemenea sintagme, cel de-al doilea termen aduce determinări cantitative exacte unei pluralități parțial nedefinite a termenului regent, ocupând de aceea funcția sintactică de cuantificator în interiorul unui GN.

¹⁰ Instituindu-se în sintaxa limbii române acest tip de relație sintactică, se aduce o perspectivă unitară asupra sistemului relațional, infirmându-se, astfel, invocarea așa-numitelor „forme cazuale nemarcate” și ipoteza existenței unui al șaselea caz, indiferent de denumirea acestuia (*caz direct, caz neutru, noncaz, arhicaz*), caz nemarcat, în care cel de-al doilea termen nu poate fi substituit printr-un clitic pronominal, ambii termeni ai sintagmei menținându-și forma de nominativ sau acuzativ (*eu unul, noi unii, Maria una*). Excepție face situația în care are loc trecerea sintagmei la genitiv-dativ, unde al doilea termen se transpune în GD asemenea termenului determinat (*mie unuia, nouă unora, ei uneia*). Alteori, chiar și odată cu transpunerea centrului de grup (T_r) într-un caz oblic, cuantificatorul își păstrează forma nominativă: *Mie unul nu mi-a plăcut comportamentul său*. Cele două situații, anume acordarea cazuală a modificatorului restrictiv denominativ cu centrul de grup și sustragerea de la acord sunt consemnate și în unele dicționare explicative: *Mie unuia știu că mi-ai priit bine, n-am ce zice; Cântec pe care azi ție unuia ți-l aduc; Domnului... să te închini și lui unuia îi vei aduce cinstire dumnezeiască; Arșița de august mie unuia mi-a secătuit buzele; Mie unul, mi-o făcut o mulțime de pacoste* (DLR 2010, s.v. **unu, una**).

¹¹ Evaluând punctele tari și slabe ale noii gramatici academice, gramaticianul G. G. Neamțu (2014, p. 528–529) relevă modul în care acest principiu, deși acceptat, este amendabil: „Deși se subliniază și se aplică principiul unicității în sintaxă (funcții și moduri de construcție), nu se dezvoltă nicăieri principiul **exclusivității** mijloacelor de relaționare a termenilor (ori acord, ori prepoziție; ori caz, ori prepoziție etc., nu și unul, și altul)...”.

doilea termen, cantitativul (pronume sau adjectiv pronominal). Sintactic, determinantul se comportă similar unui atribut atipic, acordat sau nu în gen, număr și caz cu regentul său. Ca definiție de lucru, înțelegem, prin „atribut”, „*un determinant apersonal, nedislocat verbal al unui (termen regent) substantival*” (Neamțu 2006–2007, p. 111; 2014, p. 381). Cel mai adesea, în accepțiunile tradiționale, atributul este definit ca determinant al unui nominal, clasificat preponderent după mai multe criterii, între care cel formal (clasa morfologică în care se încadrează atributul) primează, fapt reperabil inclusiv în modele descriptive din GALR. O clasificare mult mai unitară, standardizată, coerentă și consecventă celor mai recente studii de specialitate, o regăsim la gramaticianul G. G. Neamțu (2014), care reușește să realizeze o clasificare *categorial-relațională*, anume una care are în vedere atât natura morfologică a funcției atributive, cât și mijlocul de realizare sintactică, subordonarea (prin acord, relatem sau aderență). Autorul se bazează cu precădere pe teoriile promovate în cadrul *direcției relaționale de analiză*, la temeiul căreia se află studiile numeroase ale lingvistului D. D. Drașoveanu, respectând astfel principiul unicității și al exclusivității mijloacelor de subordonare, fără a ocoli excepțiile. Pistele de analiză se caracterizează, ca punct forte, prin realizarea unei taxonomii cu imediată aplicabilitate atât în practica gimnazial-liceală actuală, cât și în cea universitară, fapt probat de abilitatea de a valorifica deopotrivă perspectivele gramaticale tradiționale cu cele mai actuale studii dedicate funcției sintactice de atribut.

Date fiind și numeroasele clasificări ale atributului din perspectivă semantică, credem că, în cazul sintagmelor pronominale supuse analizei, putem delimita existența unui **atribut cuantificațional**, subspecie care „împacă” viziunea tradițională cu perspectivele promovate în studiile gramaticale actuale, unde, în cadrul GN, funcția de atribut se pierde, gramaticienii pledând pentru existența unor denumiri/etichetări diferite, cantitativele ocupând funcția sintactică de *modificatori*, *determinanți*, sau *cuantificatori*. Odată acceptată subspecia unui „atribut cuantificațional”, analiza noastră continuă prin stabilirea tipului de relație sintactică. Relația sintactică pe care o angajează acest atribut este una de subordonare față de T_r , chiar dacă una de tip special. Invocarea variației cazuale simultane este susținută în cazul sintagmelor unde T_s se supune acordului în caz a celor doi termeni (*eu unul, mie unuia, fiecărui altuia, nimeni altul, cine altcineva, cui/oricui altcuiva*), în timp ce, în interiorul sintagmelor în care determinantul nu respectă testul variației cazuale (*nimănui altul, nimeni alții, oricărei alta, noi trei/toți/amândoi* etc.), variația cazuală concomitentă este una „atipică”, putându-se vorbi și despre subordonarea prin **aderență** (vezi Brăescu 2007, p. 31; Chircu 2014, p. 63).

3.2. Din stadiul actual al cercetărilor, prezente și în GALR și GBLR, aceste tipare sintactice sunt tratate ca grupuri semantico-sintactice (GN), încât conceptul operațional de „*sintagmă, pentru unii gramaticieni unitatea relațională de bază sau chiar unica, este aproape pierdută. De aici și lipsa totală de atenție față de relația interlexematică*” (vezi Neamțu 2014, p. 529). În aceste condiții, funcția tradițională de atribut este exclusă. Astfel, substantivalul (T_r) este interpretat drept centrul/capul

grupului nominal, în raport cu care toți constituenții legați semantic și sintactic de acesta (T_s), adică determinanții substantivali (fostele atribute din gramaticile tradiționale) ocupă funcții distincte, cu denumiri preluate din gramaticile generative, și anume: *determinantul*, *cuantificatorul*, *modificatorul*, *posesorul* și *complementul*.

3.2.1. În studiul de față, analiza se focalizează asupra acelor GN care selectează atât în poziția de centru, cât și în cea de termen subordonat o formă nominală, dintre care cel puțin una aparține clasei largi a cantitativelor. Potrivit interpretărilor actuale, asemenea structuri sintactice se constituie pe baza unei relații de „*adiacență nemarcată formal între două grupuri nominale (GN1 –GN2)*” (vezi Vasilescu 2009, p. 275 și urm.). Sintagmele pronominale cuantificaționale sunt tratate din perspectiva discursiv-pragmatică, ele fiind rezultatul unei strategii de reluare a GN1 printr-un GN2, ceea ce produce diverse efecte de sens, iar relația sintactică susceptibilă de interpretare apozitivă (vezi și Brăescu 2013; GR 2013, p. 395 și urm.). Pronumele situate ca centru al unui GN, deci ca T_r , nu se poate combina cu complemente ori determinanți, dar poate contracta relații apozitive cu un nominal (substantiv, cantitativ, propoziții relative, modificatori adverbiali sau forme verbale nepersonale), care actualizează funcția sintactică de modificatori ai centrului: *Eu, Ion, am hotărât asta. Noi profesorii. Eu unul. Noi trei. Noi toți. Noi câțiva. Eu, care te iubesc. El de acolo. În poza aceea ești tu, înotând. El, cel de ieri. Tu, cel muncind zi și noapte.* (GR 2013, p. 395–396, *passim*).

4. Concluzii

4.1. Limba română dispune de un număr generos de forme morfologice care constituie așa-numita clasă a cantitativelor (numerale, pronume, adjective pronominale). Membrii acestei clase, în special pronumele, se pot, adeseori, combina, dând naștere unor sintagme cuantificaționale. Astfel, în prima parte a studiului nostru, propunem realizarea unei ierarhizări privind disponibilitățile combinatorii, la temeiul căreia se află teoriile promovate în cadrul direcției gramaticale relaționale, așa cum apar acestea la D. D. Drașoveanu și G. G. Neamțu, valorificând, în același timp, studiile de specialitate din gramaticile tradiționale.

4.2. Argumentația vizează aspecte esențiale privind modul de organizare a sintagmelor în discuție, degajarea particularităților specifice, respectiv identificarea mijlocului de relaționare a celor doi termeni (T_r și T_s). Dat fiind caracterul nominal al ambilor termeni, delimităm, pe baza criteriului semantic, existența, în poziție de termen subordonat, a unui **atribut cuantificațional**. Ulterior, urmând modelele de analiză și de clasificare din perspectiva categorial-relațională, argumentăm că singurul mijloc de relaționare sustenabil îl reprezintă „subordonarea”. Ea se manifestă într-un mod atipic, fie prin instanțierea variației cazuale concomitente, fie prin aderență, cel de-al doilea termen sustrăgându-se în mod sistematic acordului prototipic, categoriile de gen, număr și caz fiind cel mai adesea induse contextual de la termenul regent.

4.3. Pe de altă parte, nu ocolim nici interpretările din studiile actuale de specialitate, care propun o descriere actualizată și integratoare, pledând pentru perspectiva

structurală, funcțional-sintactică și discursivă a faptelor de limbă. La baza noilor abordări se află îndeosebi gramatica generativă, cu numeroasele ei direcții. Astfel, din prisma cercetărilor actuale, în analiza sintagmelor pronominale cuantificaționale complexe, se definește existența unui tip special de relaționare apozitivă, invocându-se, totodată, existența unei *sintagme apozitive*, sintagmă formată dintr-un termen autonom semantic-sintactic și un termen descriptiv, detașat, care ocupă funcția unui clasificator special, modificator nonrestrictiv în interiorul GN. Acest modificator are rolul de a preciza o caracteristică a primului termen, locutorul dublând prima denumire, „*considerată prea vagă sau generală pentru a fi înțeleasă corespunzător de interlocutor*”. Aceasta ocupă locul unei predicatii secunde, unde cuantificatorul fixează referentul ca un constituent discursiv pe care îl reia și îl completează.

4.4. O asemenea soluție de interpretare este susținută cu argumente de natură exclusiv semantic-pragmatică, needificatoare din punctul nostru de vedere. De aceea, aderând la opinia lui D. D. Drașoveanu (1997, p. 75), considerăm că, în limba română actuală, relațiile sintactice vizează în mod exclusiv legăturile de natură gramaticală existente între doi termeni, încât relația apozitivă și cea de incidență NU există, putându-se vorbi **DOAR** de două relații sintactice (**subordonarea** și **coordonarea**), apozitia și elementele incidente intrând în categoria a ceea ce denumim *fapte parantetice de limbă*.

BIBLIOGRAFIE. SURSE. SITOGRAFIE

- Avram 1997 = Mioara Avram, *Gramatica pentru toți*. Ediția a II-a revăzută și adăugită, București, Editura Humanitas, 1997.
- Brăescu 2007 = Raluca Brăescu, *Despre atributul categorial sau falsa apozitie neizolată*, în *Studii lingvistice. Omagiu profesoarei Gabriela Pană Dindelegan la aniversare*. Editori: Rodica Zafiu, Camelia Stan, Alexandru Nicolae, București, Editura Universității din București, 2007, p. 15–22.
- Brăescu 2013 = Raluca Brăescu, *O analiză diacronică a construcțiilor apozitive*, în: Marius Sala, Maria Stanciu Istrate, Nicoleta Petuhov (eds), *Lucrările celui de-al cincilea Simpozion Internațional de Lingvistică*, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, p. 199–211.
- Chircu 2007 = Adrian Chircu, *Aderența în sintaxa limbii române*, în Rodica Zafiu, Camelia Stan (coord.), *Studii lingvistice. Omagiu profesoarei Gabriela Pană Dindelegan, la aniversare*, București, Editura Universității din București, 2007, p. 29–36.
- Chircu 2014 = Adrian Chircu, *Observații asupra sintagmelor alt nime și nime alt în limba română veche*, în Rodica Zafiu et alii (eds), *Limba română: diacronie și sincronie în studiul limbii române. Actele celui de al 13-lea Colocviu Internațional al Departamentului de Lingvistică, București, 13–14 decembrie 2013*, vol I. *Gamatică. Fonetică și fonologie. Istoria limbii române, filologie*, București, Editura Universității din București, 2014, p. 53–68.
- Chircu 2015a = Adrian Chircu, *O sintagmă pronominală cuantificațională atipică: nimeni alții*, în *Înspre și dinspre Cluj*, p. 144–150.
- Chircu 2015b = Adrian Chircu, *Observations on the Constructions nemic(ă) alt(ă) and alt(ă) altă nemic(ă) in Old Romanian*, în Gabriela Pană Dindelegan et alii (eds), *Diachronic Variation in Romanian*, Newcastle upon Tyne, Cambridge Publishing Scholas, 2015, p. 97–120.
- Ciobanu 1962 = Fulvia Ciobanu, *Cu privire la construcțiile care exprimă cumulul și excepția*, în SCL XI, 1962, nr. 4, p. 375–386.
- Ciocârlie 2014 = Alexandra Ciocârlie, *În dialog cu anticii*, București, Editura Polirom, 2014.

- Cornilescu 2007 = Alexandra Cornilescu, *Despre trăsăturile periferice și cum le-am putea folosi*, în Rodica Zafiu, Camelia Stan, Alexandru Nicolae (eds), *Studii lingvistice. Omagiu profesoarei Gabriela Pană Dindelegan, la aniversare*, București, Editura Universității din București, 2007, p. 43–56.
- Cornilescu, Nicolae 2011 = Alexandra Cornilescu, Nicolae Alexandru, *On the syntax of the Romanian indefinite pronouns unu and altu*, în Rodica Zafiu, Camelia Ușurelu, Helga Bogdan-Oprea (eds), *Limba română – Ipostaze ale variației lingvistice*, București, Editura Universității din București, 2011, p. 67–94.
- Cornilescu, Nicolae 2014 = Alexandra Cornilescu, Nicolae Alexandru, *Classifying pronouns: the view from Romanian*, Bucharest, Working Papers in Linguistics, XIV, 2014, nr. 1, p. 5–33.
- Creangă 1983 = Ion Creangă, *Povești. Povestiri. Amintiri*, Iași, Editura Junimea, 1983.
- DEX = *Dicționarul explicativ al limbii române*, București, Editura Univers Enciclopedic, 1996.
- Diaconescu 1995 = I. Diaconescu, *Sintaxa limbii române*, București, Editura Enciclopedică, 1995.
- Dimitriu 2002 = C. Dimitriu, *Tratat de gramatică a limbii române*, II. *Sintaxa*, Iași, Editura Institutul European, 2002.
- Drașoveanu 1997 = D. D. Drașoveanu, *Teze și antiteze în sintaxa limbii române*, Cluj-Napoca, Editura Clusium, 1997.
- DLR 2010 = *Dicționarul limbii române*. Ediție anastatică a DA și DLR, vol I–XIX, București, Editura Academiei Române, 2010.
- GALR 2008 = *Gramatica limbii române*, I. *Cuvântul*, II. *Enunțul*. Tiraj nou, revizuit, București, Editura Academiei Române, 2008.
- Găitănaru 1993 = Ștefan Găitănaru, *Numeralul în limba română. Studiu descriptiv și istoric*, Pitești, Editura Calende, 1993.
- GBLR 2010 = *Gramatica de bază a limbii române*, București, Editura Unvers Enciclopedic Gold, 2010.
- Giurgea 2010 = Ion Giurgea, *Pronoms, determinants et ellipse nominale. Une approche minimaliste*, București, Editura Universității din București, 2010.
- GLR 1966 = *Gramatica limbii române*. Ediția a doua, revăzută și adăugită. Tiraj nou, vol. I–II, București, Editura Academiei Române, 1966 (primul tiraj: 1963).
- GR 2013 = *The Grammar of Romanian*, Oxford, Oxford University Press, 2013.
- Gruică 2006 = G. Gruică, *Moda lingvistică 2007. Norma, uzul și abuzul*, Pitești, Editura Paralela 45, 2006.
- Heliade Rădulescu 1980 = Ion Heliade Rădulescu, *Gramatica românească*, București, Editura Eminescu, 1980.
- ILR 1978 = Florica Dimitrescu (coord.), *Istoria limbii române. Fonetica. Morfosintaxă. Lexic*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1978.
- Ionescu 2013 = Emil Ionescu, *Limba română: perspective actuale*, Iași, Editura Polirom, 2013.
- Înspre și dinspre Cluj = *Înspre și dinspre Cluj. Contribuții lingvistice. Omagiu Profesorului G. G. Neamțu la 70 de ani*. Editori: Ionuț Pomian și Nicolae Mocanu, Cluj-Napoca, Editurile Argonaut și Scriptor, 2015.
- Maingueneau 1999 = D. Maingueneau, *Syntaxe du français. 2e édition*, Paris, Hachette, 1999.
- Manoliu Manea 1968 = Maria Manoliu Manea, *Sistematica substitutelor din româna contemporană standard*, București, Editura Academiei Române, 1968.
- Neamțu 2006–2007 = G.G. Neamțu, *O clasificare categorial-relațională a atributului în limba română. Cu adnotări*, în „Dacoromania”, serie nouă, XI–XII, 2006–2007, p. 111–144.
- Neamțu 2014 = G. G. Neamțu, *Studii și articole gramaticale*, Cluj-Napoca, Editura Nova, 2014.
- Pomian 2008 = Ionuț Pomian, *Construcții complexe în sintaxa limbii române*, Pitești, Editura Paralela 45, 2008.
- Pop 2001 = Liana Pop, *Le détachement dans le groupe nominale: l'hypothèse de la conversion pragmatique*, în Dany Amiot, Walter De Mulder, Nelly Flux (eds), *Le syntagme nominal: syntaxe et sémantique*, Artois, Presses Université, 2001, p. 253–272.
- Sava 2009 = Nicoleta Sava, *Alteva DECĂT NU... DECĂT*, în „Bucharest Working Papers in Linguistics”, XI, 2009, nr. 1, București, Editura Universității București. p. 109–118.
- SCL = „Studii și cercetări lingvistice”, București, I, 1950 și urm.

- SMLRC 1967 = Iorgu Iordan, Valeria Guțu Romalo, Alexandru Niculescu, *Structura morfologică a limbii române contemporane*, București, Editura Științifică, 1967.
- Șerbănescu 1988 = A. Șerbănescu, *O structură sintactico-semantică: nu... decât*, în SCL, XXXIV, 1988, nr. 6, p. 491–511.
- Tănase-Dogaru 2013 = Mihaela Tănase-Dogaru, *Classifiers of quantity and quality in Romanian*, în „Bucharest Working Papers in Linguistics”, XV, 2013, nr. 2, p. 77–90.
- Vasilescu 2009 = Andra Vasilescu, *Strategii pragmatice de reluare, gramaticalizate ca relații apozitive de tip GN1–GN2*, în LR, 2009, nr. 2, p. 275–284.
- Wechsler, Zlatic 2000 = Stephen Wechsler, Larisa Zlatic, *The many faces of Agreement: morphology, syntax, semantics and Discourse factors in Serbo-Croatian Agreement*, Stanford, CSLI Publications, 2000.

COMPLEX QUANTIFICATIONAL PRONOMINAL SYNTAGMS.
A SPECIAL PERSPECTIVE REGARDING „UNUL”

(Abstract)

Our paper proposes a morphosyntactic and discursive analysis of some atypical quantificational pronominal syntagms in Romanian. We propose an analysis both from the (neo)traditionalist and from recent perspectives. Therefore, we propose a classification of the many types of pronominal syntagms possessed by Romanian. The class of pronouns forms nominal phrases (NPs) wherein the existential or universal quantifiers function as quantificational attributives or as nonrestrictive modifier. A particular case is represented by the indefinite *unul*. We prove that the syntactic relation between the two terms of the syntagm is atypical, implying numerous syntactic, semantical, pragmatical and discursive peculiarities.

Cuvinte-cheie: *pronume, cuantificator, sintagmă, grup nominal, apozitie.*

Keywords: *pronouns, quantifier, syntagm, nominal phrase, apposition.*

*Grupul Școlar Industrial
Tășnad, jud. Satu Mare
i.pomian@yahoo.com*